

STEIN TRONSTAD
stein.tronstad@npolar.no

Stein Tronstad er styremedlem og sikkerhetsansvarlig i Klatreforbundet. Til daglig arbeider han som seksjonsleder på Norsk Polarinstitutt

NORGES
KLATREFORBUND

BRATT EIERSKAP

Etter at inneklatrebølgen slo inn over landet har titusenvise av klatrere fått vise at de kan sikre sikkert ved å ta Bratt kort. Er det tid for å vende oppmerksomheten mot de som eier og driver klatreveggene?

PÅ TØRRE NEVENE

En brutal liten nestenulykke kan reise et alarmsignal. Vi skal til en klatrevegg i en norsk by, litt nord for folkeskikken og litt sør for moralsirkelen. Veggene driver kommersielt, men har ingen betjening til stede når følgende situasjon oppstår. De tre heltene i historien har betalt i døra, gått inn i klatrerommet og satt i gang på egen hånd.

Hovedpersonen, en voksen og myndig far, sikrer sin 10-årige datter på topptau. Til dette bruker han en ATC hylsebremse som han effektivt har redusert fra sikringsmiddel til pynt ved å tre tauet rett gjennom uten å gå rundt skrukarabineren. Den håpefulle er i realiteten bare sikret med håndholdt tau der hun står, 8-9 meter oppe under toppen av veggene.

En ensom buldrer holder på i nærheten og ser det hele. Han praier faren for å rette feilen og besørge trygg nedfiring av jentungen. Rett før nedfiringen skal starte utbryter hun: "tauet løsnet". Innbindingsknuten har rett og slett gått opp, og tauet henger fritt. Den himmelfalne buldreren har ingen annen mulighet enn å soloere opp for å binde henne inn på nytt. Halvt hengende etter ei hånd får han knyttet knuten med den andre, klatrer ned igjen, overtar tauet fra faren og berger situasjonen. Faren står parkert med stoltheten i fante, og buldreren gjemmer sitt eget raseri i lettelse over at barnet kom trygt ned.

FINN TO FEIL

Det mest iøynefallende ved episoden er den hårreisende handlemåten til faren, som med gode doser av uvitenhet og stivsinn satte datteren sin i livsfare. Men er dette det mest alarmerende?

Vi har alle vært nybegynnere, og vi har alle gjort nybegynnerfeil – noen av dem på grensa til det forbryterske. Personlig kan jeg i hvert fall huske episoder og feilvurderinger som jeg til denne dag rødmer av. Det er jeg absolutt ikke alene om – og nettopp det er en realitet som enhver klatreveggeier må ha i hodet. Klatring innendørs er

populært, og tilsiget av nybegynnere er stort. At nybegynnere uten opplæring kan sette seg selv og i verste fall andre klatrere i fare, forstår enhver erfaren klatrer. Det er ikke noe urimelig krav at en klatreveggeier også skal forstå det.

INNE ER IKKE UTE

Vi snakker selvsagt om innendørs klatrevegger, ikke klippevegger. En grunneier har ikke bygd fjellveggene sine. Ingen kan anklages for dårlig konstruert fjell. Det er ingen adgangskontroll og ingen betaling. Veggene bare står der, og å klatre i dem er noe vi tar oss til i ly av allemannsretten. Det gjør vi fullstendig på eget ansvar, og grunneieren er fritatt.

Innendørs er det ganske annerledes. Enhver innevegg er bygd av noen; enhver innevegg har en eier som tilbyr andre å bruke den. Følgelig innestår veggeieren for at brukerne kan klatre trygt. Siden bruk av en kunstig klatrevegg er en tjeneste som noen tilbyr, kommer «Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester» trampende inn på arenaen.

VEGGEIERENS PLIKTER

Til jus å være er produktkontrollloven en enkel og grei sak som på oversiktlig vis rydder opp i ansvarsforholdene mellom den som tilbyr og den som bruker et produkt eller en tjeneste. Tilbyderne – altså veggeieren i dette tilfellet – blir pålagt fire enkle plikter overfor brukerne. Et overblikk forteller fort at denne veggeieren har tatt litt for lett på ansvaret sitt:

1. Informasjon: Brukerne skal enkelt og tydelig opplyses om hvilken risiko tilbudet medfører og hva som kreves av utstyr og ferdigheter for å bruke det.
2. Aktsomhet: Tilbyderen skal vise vanlig aktsomhet for å unngå at tjenesten medfører helseskade. Til dette hører det å påse at veggene og utstyret er i forsvarlig stand og at ingen bruker det på en måte som er farlig for andre.
3. Kunnskap: Tilbyderen skal ha kunnskap nok til å kunne vurdere faren for helseskade. Å påberope seg uvitenhet om

hva klatrerne holder på med holder ikke. Det relativt enkle faktum at nybegynnere må ha kyndig opplæring før de kan bruke veggene trygt, er nok noe rettsvesenet vil mene at en veggeier skal forstå.

4. En tjenestetilbyder har sist, men ikke minst, en plikt til å skaffe seg oversikt over mulige farer ved tjenesten eller produktet, og å gjennomføre de tiltakene som er fornuftige for å beskytte brukerne mot farer og problemer. Dette er lovens krav. Jeg nedlegger saken her, og overlater til den ærede leser å felle dommen.

GODT KORT PÅ HÅNDA

I dag telles norske inneklatrer i titusenvise, og nye strømmer stadig til. Før kunne nye klatrere lære av å følge de erfarne, men den metoden strekker ikke til lenger. Det store antallet nybegynnere krever organisert opplæring og kunnskapsjekk. Seriose veggeiere har sett at de må skaffe seg en form for sikkerhet for at brukerne er trygge. Som svar er ordningen med Bratt kort blitt innført. Kortet garanterer ikke alt – men har i hvert fall gitt titusener av klatrere en tilskyndelse til å skjerpe sine egne ferdigheter og få dem sjekket ut.

LIKE FOR LIKE

Når brukerne har sitt på det tørre er neste spørsmål: Hva med tilbyderne? De fleste større klatreanlegg driver godt og seriøst, men som vi har sett: unntakene finnes. Hvordan kan klatrerne forsikre seg om at veggeieren tar sin del av ansvaret?

Svaret er å se på Bratt kort som en gjensidig kontrakt mellom veggeier og klatrer. Ved å kreve kortet framvist får veggeieren en signert bekreftelse av at brukeren kan ivareta sin egen sikkerhet. Til gjengjeld skal samme handling bekrefte at veggeieren gjør sitt for å spare oss for det den ensomme buldreren ble utsatt for: å sette egen sikkerhet på spill for å berge andre. Såpass kan vi kreve når vi betaler for å klatre.